

Interpretace právního úkonu

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. listopadu 1998, sp. zn. 25 Cdo 1650/1998 (ASPI JUD13380CZ)

Ustanovení § 35 odst. 2 ObčZ, které ukládá soudu, aby za použití zákonných výkladových pravidel interpretoval právní úkon, dopadá i na situaci, kdy výklad tohoto právního úkonu účastníky je v průběhu řízení vzájemně odlišný.

Jazykové vyjádření právního úkonu zachycené ve smlouvě musí být nejprve vykládáno prostředky gramatickými (z hlediska možného významu jednotlivých použitých pojmů), logickými (z hlediska vzájemné návaznosti použitých pojmů) či systematickými (z hlediska řazení pojmů ve struktuře celého právního úkonu). Kromě toho soud na základě provedeného dokazování posoudí, jaká byla skutečná vůle stran v okamžiku uzavírání smlouvy, přičemž podmínkou pro přihlídnutí k vůli účastníků je to, aby nebyla v rozporu s tím, co plyne z jazykového vyjádření úkonu.

Z odůvodnění:

Interpretace obsahu právního úkonu soudem podle § 35 odst. 2 ObčZ (1964) nemůže být považována za nahrazování či měnění již učiněných projevů vůle, jestliže použití zákonných výkladových pravidel směřuje pouze k tomu, aby obsah právního úkonu vyjádřeného slovy, který učinili účastníci ve vzájemné dohodě, byl vyložen v souladu se stavem, který existoval v době jejich smluvního jednání. Teprve v případě, že pojmy použité k jazykovému vyjádření obsahu úkonu jsou natolik nejednoznačné či nejasné, že z nich nelze ani s přihlídnutím k vůli účastníků usuzovat na záměr, jenž měly naplnit, může být opodstatněn závěr o neurčitosti právního úkonu podle § 37 ObčZ (1964).

V posuzovaném případě (...) pojem „hodnota včas nedokončeného díla“ použitý v ujednání o smluvní pokutě, může mít podle názoru přezkoumávaného rozhodnutí více významů (cena celého díla a hodnota včas neprovedených prací, když lze připustit i další blíže nespecifikované významy) a v důsledku rozdílných tvrzení účastníků k této otázce nepovažoval za možné vyložit právní úkon pomocí ustanovení § 35 odst. 2 ObčZ (1964) jinak, než jako neplatný pro neurčitost (§ 37 ObčZ 1964).

Tím ovšem soud nepostupoval z hlediska ustanovení § 35 odst. 2 ObčZ (1964) správně, neboť právě výkladem je třeba odstranit pochybnosti o obsahu právního úkonu, a to i v případě, že písemný projev vůle obsahuje výraz, který připouští různý výklad.

Při analýze pojmu, který je v posuzovaném případě sporný, lze vycházet z celkového kontextu smlouvy, srovnat znění tohoto pojmu s terminologií smlouvy a uvážit, že smlouva například pro označení celkového plnění žalovaných používá výraz „cena díla“, zatímco sankční ustanovení smlouvy odvozuje výši smluvní pokuty z „hodnoty včas neuhrazené faktury“ (pro případ prodlení žalovaných) a z „hodnoty včas nedokončeného díla“ (pro případ prodlení žalobce). Je třeba zabývat se i tím, zda obdobné výrazy sankčního ujednání nemohou být projevem určité proporcionality, která by pro obě smluvní strany shodně odvíjela výši smluvní pokuty od té části plnění, která nebyla poskytnuta včas.